

Anthony Bourke,
John Rendall

LIŪTAS, VARDU KRISTIANAS

Nuostabi istorija apie
tris draugus

Jaudinantis

YouTube™

susitikimas

Alma littera

3

Kilmė įpareigoja

Mes nesakėme Kristianui, kad jis liūtas. Manėme, kad žinojimas paskatintų apgailėtiną liūtišką elgesį. Jam girdint netardavome žodžio „liūtas“, bet kartais tekdavo aiškiai pasakyti „liūtas“ tiems žmonėms, kurie dėl dėmėto kailio laikė jį leopardu. Kristianui patiko žiūrėti į save parduotuvės veidrodžiuose, tad jeigu ir nežinojo, koks jis gyvūnas, tai tikrai matė, kaip atrodo. Jis dažnai važiuodavo su mumis automobiliu, o Londone tikriausiai yra daugiau liūtų skulptūrų negu gyvų liūtų Afrikoje, todėl nusprendėme pasakyti jam tiesą, kol pats iš kitų jos neišgirdo ir nepradėjo uždavinėti keblių klausimų. Nuvežėme jį į Trafalgaro aikštę pažiūrėti liūtų prie Nelsono kolonos. Kristianas džiaugėsi būdamas tokiu akivaizdžiu kilmingumo simboliu. Laimė, ši žinia jo elgesio nepakeitė, nes jis, kaip visos katės, nuo pirmos dienos jautėsi už mus viršesnis. Bet žinių gausa gali būti pavojinga ir trikdanti, todėl paprašėme moravų pasto-

riaus nesakyti jam, kad pirmuosius krikščionis romėnai sušerdavo liūtams.

Harrods, laikydamasi savo standartų, pardavė mums puikios kokybės liūtą. Jis buvo labai sveikas ir gero būdo. Romaus temperamento, nelengvai sujaudinamas ar išgąsdinamas. Tas savybes stiprino jo pasitikėjimas mumis ir saugumo jausmas. Liūtuko elgesys iš esmės buvo nuoseklus, dėl to ir jam gyvenimas buvo daug lengvesnis. Žengėme tuo keliu labai atsargiai, bet greitai apie Kristianą jau viską žinojome. Retai apsirikdavome dėl jo ketinimų ir išmokome nuspėti situacijas, dėl kurių būtų galėję kilti nemalonumų.

Nesunkiai perpratome Kristiano psichologiją ir jo elgesio motyvus, juos aiškinome žmonių terminais. Nors pripažinome, kad tai antropomorfiška, vis dėlto jo bruožai priminė asmenybę. Jo humoro jausmas buvo toks panašus į mūsų. Jeigu Kristianas už ko nors užkliūdavo, o dėl savo didelių letenų jis buvo gan nerangus, tai susigėsdavo, bet greitai apsimesdavo, kad nieko neįvyko, taip juk daro dauguma žmonių. Atrodė, kad liūtai gali bendrauti su žmonėmis artimiau negu daugelis kitų

gyvūnų. Mes suvokėme, kad du didžiausi pasaulio grobuonys turi daug bendra.

Kristianas buvo nuostabus, jis užpildė parduotuvę ir mūsų gyvenimą. Nusprendėme – jeigu norime padaryti jo gyvenimą su mumis laimingą, kaip ketinome, turime leisti jam kuo daugiau reikštis. Kad jis išliktų patenkintas, romaus charakterio gyvūnas, neužteko vien skirti jam kuo daugiau laiko ir meilės, reikėjo ir kiek įmanoma labiau mažinti įvairiausių suvaržymus.

Kūrėme ir puoselėjome savitarpio pagarbos santykius, juose nebuvo nė lašo naminio gyvūnėlio pataikūniškumo. Nesistengėme nei būti už jį viršesni, nei jo dresuoti, kitaip toks mūsų elgesys būtų turėjęs pražūtingų padarinių. Vargu ar įmanoma tapti viršesniu už liūtą; geriausia, ko galima buvo pasiekti, tai atsargi kontrolė. Liūto pagarbą nelengva pelnyti. Kristianas buvo ryžtingo būdo, bet rodėsi supranta, kad reikia bendradarbiauti, ir greitai suvokė, koks elgesys neleistinas. Nė vienas mūsų neturėjome ryšio su cirko arba pramogai naudojamais gyvūnais. Galima tik spėlioti, kokių psichologinių gudrybių, papirkimų, atlygio ir bausmių reikia imtis, kad gyvūnai vaidintų. 2003 metais Rojų iš

Las Vegaso „Zigfrido ir Rojaus“ trupės per iliuzionisto pasirodymą užpuolė tigras.

Kristianui nepatiko, kai į jį nekreipdavo dėmesio, jis jautė, kokį įspūdį daro žmonėms. Neatsilaikydavo neatkreipęs naujų pirkėjų dėmesio ir prisimindavo, jei klientas negerai su juo elgėsi. Kaip visi gyvūnai, jis jausdavo, jeigu kam šalia jo būdavo nejauku, ir tuo piktnaudžiaudavo. Jeigu pirkėjai nepažvelgdavo į jį, gulintį ant parduotuvės laiptų, jis suurgzdavo. Iš savo vadavietės abejingam klientui jis ne kartą letenomis buvo numušęs skrybėlę ar numetęs akinius. Jis buvo be galo smalsus, akys visą laiką stebėjo ir ieškojo ko nors nauja, ką reikia iširti.

Tos jo akys, kaip sakėme, kaustyte prikaustydavo. Jos buvo išraiškingos ir protingos, galėjo rodyti meilę ir pasitikėjimą arba reikalauti ir būti nepaklusnios. Kartais jos būdavo neįtikimai skaidrios ir ryškios, o kartais miglotos, nepermatomos, nesuprantamos, jos tarsi spoksodavo į kitą erdvę, kur mūsų nėra.

Kristianas įsimindavo žmones bei vietas ir buvo daug protingesnis už kitus mūsų matytus liūtus. Jis greitai išmoko atsidaryti pusrūsio duris, jeigu jos nebū-

davo užrakintos. Laikydavome jo dienos édalą užkėlę ant įvairių spintelių kontoroje parduotuvės gale, bet dažniausiai jis pademonstruodavo sudėtingą kopimo meną. Užšokęs ant baldų ir pasistiebęs ant užpakalinių kojų jis numesdavo édalą ant grindų.

Priešingai nei kiti kačių šeimos atstovai, liūtai yra būrio, bendruomenės padarai, jie gyvena didelėmis šeimomis. Kristianas, be abejonės, laikė mus šeimos nariais ir buvo be galo prie mūsų prisirišęs. Liūtai sveikinas ceremoningai susiliesdami galvomis, todėl mums dažnai tekdavo atsiklaupiti, kad jis galėtų pasisveikinti. Po kiekvieno išsiskyrimo, nesvarbu, kiek jis trukdavo, susitikus būdavo džiugiai sveikinamasi, laižoma ir glausdomasi. Jam patiko artumas, jis mėgo į mus atsiremti ar net įsitaisyti mums ant kelių. Kartais jis jausmingai stryktelėdavo mums į glėbį, o tokio liūtų pasisveikinimo niekas nėra regėjęs. Žinoma, jis sugebėdavo būti arogantiškas ir reiklus, bet jeigu sudrausmindavome žodžiu arba delnu, priimdavo pamoką ir pagiežos nenešiojo. Jis puikiai jautė, kada būdavome juo nepatenkinti, ir jeigu pripažindavo, kad bausmė pelnyta, labai akivaiz-

džiai stengdavosi vėl laimėti palankumą ir dažniausiai sėkmingai mus įveikdavo.

Kristianas buvo stebėtinai taikus ir nepavydėjo ėdalo, jis buvo išskirtinis liūtas. Jam nereikėjo varžytis su kitais gyvūnais, tokį jo požiūrį veikiausiai formavo ir tai, kad jis žinojo visada būsiąs pašertas. Tačiau žmonės, daug geriau išmanantys apie liūtus negu mes, stebėdavosi. Kristianas turėjo gerą apetitą, nekantraudamas dažnai išmušdavo dubenį mums iš rankų nespėjus padėti jo ant grindų. Bet mes galėdavome paimti iš jo ėdalą, netgi ištraukti iš nasrų. Jam labai patiko kaulų čiulpai, bet dar nemokėjo jų išsiurbti, todėl švelniai čiulpstė juos nuo mūsų pirštų.

Bendraudami ir užmegzdami ryšį liūtai naudojasi nasrais. Rodydamas meilę jis mus laižydavo. Jo šiurkštus liežuvis mėgindavo paviršiaus skonį ir tekstūrą. Jo pieniniai dantys buvo aštrūs, jam patiko čiaumoti mūsų rankas, bet jis greitai išmoko neįkasti. Kartais pražiojęs nasrus jis tik ir laukdavo, kad į juos ką įdėtum. Mūsų kelių sąnariai buvo tinkamame aukštyje. Įsmeigęs dantis arba nagus, jis suplėšydavo drabužius, todėl kartais mes tenkindavomės praktiškais žaliais kombinezonais.

KILMĖ ĮPAREIGOJA

Liūtui būtina mankštinti letenas ir nasrus. Pirmosiomis savaitėmis nukentėjo kelių parduotuvės stalų ir kėdžių kojos. Bet kelis kartus pliaukštelėjus ranka tos veiklos jis atsisakė, ypač supratęs, kad tam puikiai tinka laiptų turėklai, nes liūtai yra įpročio padarai. Jie laikosi prie žemės, priešingai nei kitos katės, todėl Kristianas be reikalo nešokinėjo ant baldų. Bet jam patiko žvalgytis po savo valdas iš aukštai, todėl jis dažnai sėdėdavo ant stalų ir komodų. Laimė, labiausiai jam patiko laiptai, nes jie aukštesni, liūtukas įsitaisydavo ant pakopos ir grakščiai nuleisdavo leteną. Tiesą pasakius, jis sugadino labai mažai baldų, ir tai tik tada, kai paslydęs įsikibdavo, kad nenukristų.

Kartą neapgalvotai vienas labai brangus stalas parduotuvės viduryje buvo serviruotas, ant jo padėta įrankių, porceliano indų, taurių ir žvakidžių. Mes išgirdome dūžtant stiklą ir iš karto supratome, kas įvyko. Sutrikęs nuo nematyto vaizdo Kristianas pasirinko į stalo galą ir kartu su stalviršiu nudribo ant grindų. Stalas jau buvo parduotas, bet dabar jau subraižytas. Paskambinome jį nupirkusiai moteriai ir atsiprašėme. „Nesirūpinkite, – pasakė ji. – Buvau atėjusi į parduotuvę tik Kristia-

LIŪTAS, VARDU KRISTIANAS

no pažiūrėti. Stalą pirkti sugalvojau vėliau. Tebūnie tie įbrėžimai. Jie man primins gražuolį liūtą.“ Kristianas neatsilaikydavo nepuolęs ir metalinės lovos, kurią stengėmės parduoti, čiužinio. Atsikratėme tos bėdos tik tada, kai vienas draugas kilniaširdiškai dovanojo Kristianui savo čiužinį. Baisiai susijaudinęs, kaip tikras liūtas grobuonis, Kristianas sumaniai nusitempė daug didesnį ir sunkesnį už save čiužinį žemyn į pusrūšį.

Jo nagai buvo grėsmingai aštrūs, ir kol jis išmoko juos įtraukti, vaikščiodavome su daugybe įdrėskimų. Jis labai greitai išmoko valdyti nagus, nes suprato, kad mes liaujamės žaisti, jeigu mums įdreskia. Jis išmoko laikyti juos įtrauktus, bet kai kovodavo su tokiu daiktu kaip čiužinys, – įsivaizduodamas, kad tai zebra, kurį jis ką tik pasivijo ir parbloškė ant žemės, – turėdavome nepamiršti, jog jis instinktyviai tuos nagus iškiš.

Kristianą, kaip visus liūtus, žavėdavo vaikai. Jis laikė juos atskiros rūšies gyvūnais ir kitaip su jais elgdavosi. Mes stropiai jį saugodavome, jeigu parduotuvėje būdavo mažylių. Kartą vietos laikraščio fotografas paveiklavo jį prie parduotuvės priištą už pasaitėlio. Moteris, palaikiusi Kristianą šunimi, pro jį lyg niekur nieko ve-

dėsi dvejų metų vaikiuką – irgi su dirželiu po pažastimis. Kristianas smalsiai ištiesė leteną ir pargriovė berniuką ant šaligatvio. Vienas stvėrėme Kristianą, o kitas užstojome vaizdą fotografui – tokių nuotraukų laikraščiai trokšta labiausiai. Vaikas apstulbo, bet buvo prirengtas taip šiltai, kad neužsigavo. Pradžioje motina įsiuto, bet vėliau ji ateidavo su draugėmis, o šios atsivesdavo savo vaikų palakstyti Kristiano panosėje, todėl supratome, kad moteris atsileido ir tas nutikimas jai sa-vaip netgi patiko.

Kristianas augo labai greitai. Po dviejų mėnesių pradėjo augti karčiai ir staiga jis mums jau atrodė kaip suaugęs. Nederėjo ir tikriausiai buvo neprotinga tikėtis, kad pirkėjai žinos, kaip elgtis, kai iš už komodos stryktelės liūtas ir stipriomis letenomis įsikibs į šlaunis. Dažniausiai jis palikdavo žmones ramybėje, bet, kaip ir daugelis gyvūnų, instinktyviai atpažindavo tuos, kuriuos galėtų išgąsdinti, ir jam patiko juos erzinti. Mes negalėjome leisti sau incidentų, ir jokia draudimo bendrovė nebuvo pasirengusi padengti mūsų išlaidų.

Pradėjome jausti atsakomybės už Kristianą našta. Netoliese buvo Čelsio futbolo aikštė, todėl pas mus užsu-

LIŪTAS, VARDU KRISTIANAS

ko policininkas ir patarė rungtynių dienomis nesodinti liūtuko vitrinoje, kad praeinantys sirgaliai nesukeltų neramumų. Kristianas vis daugiau laiko praleisdavo pusrūsyje, nes į parduotuvę jį nusivesdavome tik tada, kai nebūdavo pirkėjų. Jam patiko jo buveinė, ten turėjo daugybę žaislų, tačiau nepatiko, kad suvaržėme jo laisvę ir nebegali kada panorėjęs ateiti į parduotuvę. Kartais jis tyčia atsitūpdavo ant kraiko dėžutės rodydamas esąs pasiruošęs lipti į viršų. Liūtai, kaip visos katės, mėgsta miegoti, jeigu neturi ko veikti, bet jo miego valandas nutraukdavo dažni lankytojai. Parduotuvės savininkai Džo, Džonas ir Dženiferė Merė dievino Kristianą, šis taip pat juos mylėjo. Paprastai vienas iš mūsų būdavome pusrūsyje ir žaisdavome su juo. Kai žmonės ateidavo jo pažiūrėti, nusivesdavome juos į pusrūsį, nes ten mums buvo lengviau valdyti padėtį ir prireikus neleisti jam šokti ant lankytojų. Jis buvo nepaprastai draugiškas liūtas ir retas žmogus jam nepatikdavo. Sunku pasakyti, kas jam neįtikdavo. Gal stiprūs kvėpalai arba losjonas po skutimosi. Jis visada šokdavo ant vieno mūsų draugo, kai tas vilkėdavo pal tą.

KILMĖ ĮPAREIGOJA

Stengėmės, kad Kristianas nesuprastų, dideli ar nedideli esame jo viršininkai. Prabėgo keli mėnesiai, bet jis stebėtinai ilgai nesuvokė, kad, nors jį dar panešame, pasipurtes jis galėtų akimirksniu išsilaisvinti. Jeigu Kristianas pradėdavo dūkti per šiurkščiai, baigdavome žaidimą, ir kaip tik dėl to jis nesuprato jau esąs stipresnis už mus. Kaip liūtas, jis buvo labai paklusnus ir dažniausiai bendradarbiaudavo su mumis. Tik retais atvejais apsimedavo negirdįs mūsų pabarimų, bet kai taip atsitikdavo, būdavome bejėgiai. Turėdavome apsimesti, kad mūsų nedomina tai, ką jis daro, buvo svarbu neleisti jam pajusti, kad nepajėgiam jo suvaldyti. Nuostabus psichologinis žaidimas, bet buvo lošiama iš didelių sumų.

Liūtai labai aiškiai ir atvirai rodo nepasitenkinimą. Būtų kvaila nekreipti į tai dėmesio, juk jie tokie stiprūs, turi aštirus dantis ir tvirtas letenas. Tik kartą per tuos mėnesius, kai Kristianas gyveno „Gudruolio katino“ parduotuvėje, tikrai jo išsigandome. Jis susirado kailinį diržą, nukritusį nuo palto, ir nubėgo su juo į pusrūšį. Mes leidomės iš paskos norėdami atimti. Susijaudinęs jis jau žiaumojo ir čiulpė diržą. Supratome, kad šito daikto jis nenorės atiduoti. Mėginome paimti, bet jis suskliautė

LIŪTAS, VARDU KRISTIANAS

ausis ir išpédamas grésmingai suurzgè. Norèjome išeiti, bet tik atsitraukème kelis žingsnius ir kalbèjomès, tarsi nieko nebūtų įvykè ir būtume pamiršè diržą. Supratome, kad negalime jam parodyti, kaip išsigandome. Jeigu būtų supratęs, kad urzgimas padèjo, jam būtų kilęs noras vèl mus gąsdinti. Po kelių minučių jo susijaudinimas dèl diržo ir pyktis nuslūgo. Kitas kelias valandas draugiškai kalbèjomès su juo ir žaidème. Gerbème jį už tai, kad taip aiškiai mus išpèjo. Daugiau tai nebepasikartojò, bet buvome rimtai išpèti, kad Kristianas gali būti pavojingas.